

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

i Odgovorni urednik:

D^R. DANILO MAJARON.

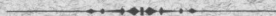
V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“

1908.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Josip Šilović</i> : Uvjetna osuda i uvjetni dopust . . .	97
2. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
<i>a)</i> Pogodba o preživitku in njena izpolnitev. — Delitev pravdnih stroškov po §-u 43 c. pr. r.	105
<i>b)</i> Poravnava, s katero dovoli mož preložitev služnostne ceste, veže tudi ženo-solastnico, ne pa singularnih naslednikov. Pravnomočnost se ne razteza na sin- gularne naslednike	109
<i>c)</i> Odklanjanje slovenskih govorov pri okrajnem so- dišču v Celovcu	112
3. Dr. Marijan Derenčin †. (Konec.)	117
4. Zveza slovenskih odvetnikov	122
5. Književno poročilo	127
6. Razne vesti	127

Slovenski Pravnik.

Leto XXIV.

V Ljubljani, 15. aprila 1908.

Štev. 4.

Uvjetna osuda i uvjetni dopust.

(Predavao u »Akademiji« 15. ožujka ove godine dr. Josip Šilović,
kr. sveučilišni profesor.)

Pravo je po obćoj volji uredjena i uzdržavana zaštita dobara i interesa. Tako je i kazneno pravo zaštita dobara i interesa, a kazna je sredstvo zaštite. Kazna brani pravna dobra i prieci, da ne budu oštećena time, što ona radi protiv budućih zločina, što odvraća od njih. Obća je dakle svrha kazne osiguranje i zaštita pravnih dobara i interesa odvracanjem od budućih zločina. Ona je prevencija generalna i specijalna. Generalna prevencija sastoji u psihičkom dojmu, što ga kazna vrši na obćenitost, a osobito pak u one, koji po svojoj naravi naginju na zločin. Specijalna prevencija sastoji u tom, što kazna zastrašuje i popravlja zločinca.

Glavna je kazan u svim kulturnim državama danas kazan slobode, odnosno kratkotrajna kazan slobode. Na kratkotrajnoj kazni slobode, kako to tvrdi profesor v. Liszt na osnovu statističkih podataka, počiva malo ne cijelo današnje kazneno pravosudje u Njemačkoj. To vrijedi i za Hrvatsku, kako dokazuju ovi statistički podatci:

Godine 1894. bijaše radi zločina sudjeno 2950 osoba. Od ovih bijahu osudjene na doživotnu težku tamnicu 4 osobe, na težku tamnicu od 10 do 20 godina 8 osoba, od 5 do 10 godina 74, od 3 do 5 godina 126, od 2 do 3 godine 102, od 1 do 2 godine 225, od 6 mjeseci do godine dana 349, od 3 do 6 mjeseci 562, od 1 do 3 mjeseca 1069, izpod 1 mjeseca 392. Prema tome je 2014 osoba osudjeno radi zločina na kazan slobode izpod 6 mjeseci, ili oko 69%, a samo 936 na kazan slobode iznad 9 mjeseci ili oko 31%.

Radi prestupka osudjeno je godine 1894. 178 osoba. Od ovih je bilo osudjeno na zatvor odnosno strogi zasvor preko 3 mjeseca 50, od 8 dana do 1 mjeseca 90 osoba, a do 8 dana 24 osobe. Dakle bijaše osudjeno na zatvor do mjesec dana 114 osoba ili 58%.

Radi prekršaja osuđeno je godine 1894. u svemu 36.888 osoba. Od ovih je osuđeno na kazni zatvora od preko 3 mjeseca 67 osoba, od 1 do 3 mjeseca 590, od 8 dana do 1 mjeseca 6091, ili 16 %, a do 8 dana 28.636, ili 77 %. Na novčanu kaznu osuđene su 1403 osobe ili oko 4 %.

Godine 1904., dakle upravo 10 godina kasnije, osuđeno je radi zločina 2967 osoba. Od ovih bijahu osuđene na doživotnu tamnicu 3 osobe, od 10 do 20 godina 20, od 5 do 10 godina 41, od 3 do 5 godina 109, od 2 do 3 godine 83, od 1 do 2 godine 140, od 6 mjeseci do godine dana 238, od 3 do 6 mjeseci 465, od 1 do 3 mjeseca 1219, do 1 mjeseca 649. Prema tome su osuđene radi zločina 2333 osobe ili oko 79 % na kazni slobode izpod 6 mjeseci, a samo 634 ili oko 21 % na kazni slobode iznad 6 mjeseci.

Dakle se je kroz ovih deset godina podigao postotak kazni slobode izpod 6 mjeseci za 10 %, premda se je broj osuđenika radi zločina povisio samo za 17 osoba.

Radi prestupka osuđeno je godine 1904. u svem 40 osoba. Od ovih je osuđeno na zatvor odnosno strogi zatvor preko 3 mjeseca 30 osoba, od 1 do 3 mjeseca 34, od 8 dana do mjesec dana 146, dakle na zatvor do mjesec dana 70 %.

Radi prekršaja osuđeno je godine 1904. u svemu 35.018 osoba. Od ovih je osuđeno na zatvor preko 3 mjeseca 5 osoba, od 1 do 3 mjeseca 137, od 8 dana do mjesec dana 2326, ili 7 %, a do 8 dana 28.641 osoba, ili oko 81 %. Na novčanu kaznu osuđene su 3792 osobe, ili nešto preko 10 %.

Kako se iz ovoga razabire, narasao je kod prestupaka postotak najkraće kazni slobode za ovih deset godina od 58 % na 70 %, a kod prekršaja od 77 % na 81 %.

Dakle počiva i u Hrvatskoj cijelo kazneno pravosudje na kratkotrajnoj kazni slobode.

I teoretičari i praktičari složni su u tome, da kratkotrajna kazna slobode ne odgovara svojoj svrsi, jer niti zastrašuje, niti popravlja krivca, već ga nasuprot kvari i tjera s nova u zlo.

Profesor v. Liszt kaže u svojoj znamenitoj studiji Kriminalpolitische Aufgaben (Strafrechtliche Aufsätze und Vorträge, I. knj. str. 346 i sl.): »U našim današnjim malim uzama nalazimo sve mane, koje su stare kaznionice učinile leglima zla i visokim

školama zločina. U istim prostorijama borave tu zajedno stari i mladi kaznenici, okorjeli griešnici i plašljivi početnici na stazi zločina, bez dovoljnoga nadzora, djelomično bez posla, bez poduke i bez svećenika. Samo im manjka jaka stega starih kazniona. Za zločinca od navade nema uza nikakve zastrašujuće snage; dok nasuprot prigodnog zločinca, napose ženu, koja prvi put posrne, moralno ubija. Kratkotrajna kazan slobode ne samo da ne koristi: ona više škodi pravnom redu, nego li posvemašnja nekažnjivost.«

Austrijski praktičar ravnatelj kaznionice Marković (Das Gefängniswesen in Oesterreich) kaže: »U ovim uzama je nadzor i disciplina većinom manjkava, rad nedovoljan, te su tako opaćini širom otvorena vrata. Prosjaci, klatež, zločinci od navade, tati, varalice, zločinci protiv čudorednosti, ubojice, stari i mladi kaznenici, naivni seljaci, politički zločinci i prepredeni zlikovci svake vrsti sastaju se vodje, svi međusobno izpremješani, te stoje ili sjede stisnuti, jer ne ima dovoljno prostora, u zajedničkim prostorijama bez posla. Što se tuj događja, neda se opisati. U većini sudbenih stolova ograničava se rad na težačke poslove izvan uzišta. Tu polaze u jutro kaznenici u većim ili manjim skupinama na posao. Vrata uze zatvore se za njima i nitko se više ne brini, što rade. Pučanstvo ih susreće s prezirom.«

U obrazloženju k osnovi zakona o uvjetnoj osudi, što ga je godine 1906. podnio srbskoj narodnoj skupštini bivši ministar pravde, a sadašnji srbski poslanik u Parizu dr. Milenko R. Vesnić kaže se o tim uzama: »Zatvor veći od šest mjeseci izdržava se u požarevačkom kaznenom zavodu (a u velikom broju i u niškom), a do šest mjeseci po pravilu kod policajnih vlasti. Svi naši kazneni navodi, pa i požarevački, po načinu, na koji se u njima izdržava kazna, u svemu liče na stare kaznene zavode iz sedamnaestoga i osamnaestoga stoleća. U njima se zatvor izdržava zajednički i to u odjeljenjima, koja su ponekad tako prepunjena, da svi nemaju mjesta ni da legnu. I u kakovu se društvu tu izdržava kazna? Tu su zajedno i stari i mladi osudjenici, okorjeli zločinci i slučajni prestupnici. Zbog velikoga broja svi živu u takvoj nečistoći, da je neprijatno i zaviriti u takove odaje; nadzor je skoro nikakov, jer se vrši preko čuvara, koji su krajnje nespremni za taj posao i koji u osudjenicima gotovo gledaju svoje

društvo; tu se ništa ne radi, nego se samo priča, pije se kafa, puši se i pjeva.

Ni mladi ni stari ne dobivaju nikakovu nastavu, učitelja u obšte i nema, a sveštenika vide nekoliko puta godišnje, koji svoju dužnost ispuni svega svećenjem vodice; nikakovim se zatima ne uče. Jedini posao, koji pojedini od njih radi, jeste rad u bašti. Intimnost izmedju osudjenika i čuvara, a naročito ključara išla je ponekad dotle, da je ovaj osudjenicima za mali bakšiš dopuštao izlaz u varoš po cielu noć, pa često i sam izlazio, da s njima pijanči. Na isti način se izdržava zatvor i kod policijskih vlasti, samo sa još manje strogosti. I tu su osudjenici svi zajedno, pa što je još žalostnije, nisu često samo svi osudjenici zajedno, nego su zajedno i sa pritvorenicima, sa kojima razgovaraju i kojima daju pouke i savjete, kako će se pred sudom braniti.«

Mana kratkotrajnih kazni slobode ne leži samo u načinu njihova ovršenja, nego i u samoj kratkotrajnosti, što najbolje dokazuje Belgija. Belgija je strogo provela osamljenje i kod kratkotrajnih kazni slobode, pak ipak kaže o njima bivši ministar pravde i otac uvjetnog osudjena u Belgiji Le Jeune: »Ja mislim, da mogu kazati bez bojazni, da će me tko u laž natjerati, da je danas podpunoma dokazan absolutni neuspjeh kazni slobode, kada ona traje samo kratko vrijeme.«

Radi toga se stalo ozbiljno misliti o tom, kako da se kratkotrajna kazna slobode zamjeni po mogućnosti drugim sredstvima, koja neće kvariti krivca, već će ga nasuprot popraviti i tako polučiti glavnu svrhu specijalne prevencije, odvratiti ga od budućeg počinjanja zločina.

Na čelo tomu pokretu stavila se međunarodna kriminalistična udruga na ponuku osnivača svoga prof. dr. F. v. L. i s z t a.

Medju tim je sredstvima najvažnije uvjetna osuda.

Koljevka uvjetnoj osudi je u Engleskoj (Vidi o svem tom поближе dr. A. Gross, Für den bedingten Straferlass in Grünhuts Zeitschrift Bd XXXIV., str. 276 i sl). Engleski su sudci prvi uvidili, da je bolje odustati od ovršenja kazni ondje, gdje bi ovršenje kazni donjelo više štete nego li koristi. Najprije se je tim pravom poslužio sudac Matthow Davenport Hill u Birminghamu oko polovine prošlog stoljeća. On se je kod mladih osoba, kod kojih

se je s razlogom moglo očekivati, da će se popraviti, pak se našla osoba, koja ih je uzela pod svoju zaštitu, ograničio na izrečenje krivnje, a kazni nije dosudio.

Ako je ovakov delinkvenat s nova počinio delikat, osudio ga je sudac za oba kažnjiva djela svom strogosti zakona. U protivnom slučaju nije bio kažnjen.

Koncem šestdesetih godina prošloga vieka uvedena je ova praksa u svoj Engleskoj premda nije bilo zakona, koji bi to izrično odredjivao. Istom godine 1879. stvoren je Summary Jurisdictions act. Po ovom zakonu mogao je sud kod delikata, koji podpadaju pod sumarni postupak, okrivljenika, ako je naknadio štetu i troškove postupka, proglasiti krivim, a ne dosuditi mu kazni, ili niiti ga ne proglasiti krivim. U oba slučaja morao je okrivljeni obećati, da će se pošteno vladati i odazvati svakom pozivu suda, jer se je inače proglasila propalom stanovita svota novca.

Dalnji razvoj ovoga instituta u Engleskoj nadovezao se na probacioni sistem u državi Massachusetts

Godine 1869. uveden je u toj državi poseban postupak za osobe ispod 17 godina. Taj je postupak sastojao u tom, da je u interesu mladih zlikovaca uveden poseban »Staate agent,« koji bijaše dužan, da se prije razprave točno uputi u odnose okrivljenika i njegove rodbine, u njegov odgoj, njegovu okolinu i zanimanje mu, te da na razpravi o tom izvesti.

Bijaše li kazneni slučaj osobito težak ili osobito lagan, odpala je svaka dalnja djelatnost ovog agenta, jer je u prvom slučaju došao okrivljeni u popravilište, a u drugom dobio je samo ukor. U svim ostalim slučajevima nije izrečena osuda, već je okrivljeni predan Staate agentu na probu (of probation). Sada je bila zadaća toga agenta, da nadzire stavljenog na probu. Taj nadzor nema ništa zajedničkog sa policijskim nadzorom. On je više zaštitne naravi. Agenat se imao prije svega pobrinuti, da svog štićenika valjano smjesti, a onda mu je stojao uz bok i zborom i tvorom. Ako je unatoč toj zaštiti štićenik zabasao u zlo, predveo ga je agenat pred sudca, a sudac ga je onda odsudio, da se imade predati u popravilište.

Ovaj zaštitni sustav protekao se godine 1878. i na odrasle, i to najprije u gradu Bostonu. Postavljen je za grad Boston po-

sebni činovnik »Probation officer,« komu je dužnost uputiti se prije razprave o osobnim prilikama okrivljenika. Ako je došao do zaključka, da je vriedan da se stavi na probu, predložio je to na razpravi i naveo uvjete, pod kojima se to ima učiniti. Ti uvjeti bijahu, da se ima latiti stanovitog posla, da se ima vratiti kući, položiti jamčevinu, da će se pošteno vladati itd. Ako je sud ovom predlogu udovoljio, stavio je okrivljenika na probu, a da ga nije osudio, već je samo ustanovio vrijeme probe, koje je trajalo između dva mjeseca i godine dana.

Nije li se stavljeni na probu kroz to vrijeme pošteno vladao, doveo ga je probation officer pred sud, koji ga je osudio.

Ovaj je sustav protegnut zakonom od 28. svibnja 1891. na cijelu državu Massachusetts.

Pod uplivom probacionog sustava, kako je uveden u Bostonu godine 1878., nastao je u Engleskoj zakon od 8. kolovoza 1887. pod naslovom »Probation of First Offenders Act.« Po ovom zakonu može sud privremeno odpuštiti okrivljenika pod uvjetima, da na djelo, radi kojega je tužen, nije određena veća kazna od dvogodišnje kazni slobode, da je neporočan i da postoje pretežne olahkolne okolnosti. U tom slučaju mora okrivljeni dati očitovanje (Recognisance) prema odredbi suda sa jamčevinom ili bez nje, da će kroz tako dugo vrijeme, kako ga sud odredi, na svaki poziv doći k sudu, da primi osudu, a kroz to vrijeme, da će se pošteno vladati i biti miran.

Prije nego sud okrivljenika uvjetno odпусти, mora steći uvjerenje, da okrivljeni ili njegov jamac imade stalno prebivalište u okolišu suda ili ondje, gdje će se kroz vrijeme uvjetnog dopusta zadržavati.

Nije li se uvjetno odpušteni kroz vrijeme otpusta valjano i pošteno vladao, izdao je sud protiv njega uhitbenu zapovjed, te ga je osudio na zakonitu kaznu.

Kad je sud okrivljenika uvjetno odпустиo, nije ga odsudio na kaznu, već ga je samo proglasio krivim.

Koncem prošloga vieka pojavila se struja u Americi, da se ne odgadja više osuda, već samo ovršenje kazni, jer da će biti bojazan osudjenoga veća pred kaznom, koja mu je već dosudjena, nego li pred kaznom, za čiju veličinu niti ne zna. Osim toga držalo se, da zahtjeva energično kazneno pravosudje, da kaznena

osuda bude izrečena odmah nakon dovršenog postupka, a ne istom nakon više mjeseci, možda i više godina. S ovih razloga stvoren je zakon od 1. listopada 1900. »an act relative to the probation service,« po kom se više ne odgadjaju osuda, već samo izvršenje bezuvjetno odmjerenih kazni.

Ovim se zakonom američki sustav približio kontinentalnom europskom, samo što je pridržao zaštitni nadzor.

Na europskom kontinentu prva je Francuska prihvatila misao uvjetne osude. Senator Berenger podnio je godine 1884. osnovu zakona pod naslovom »Proposition de loi sur l'aggravation progressive des peines en cas de recidive et sur leur attenuation en cas de premier delit.« Ali prije nego li je ova osnova postala zakonom, stvorila je Belgija zakon o uvjetnoj osudi 31. svibnja 1888., a Francuska istom 26. ožujka 1891. Ovaj se francuski zakon redovno naziva »Loi Berenger«.

Po ovom Berengerovom zakonu imadu sudovi prve molbe pravo koli kod kazne zatvora toli kod novčane kazne, ako već prije nije bio okrivljenik osuđen na zatvor niti radi prostog zločina niti radi prostog prestupka, odrediti odgodu izvršenja kazne. Ako okrivljeni tečajem pet godina, računajući od osude, ne bude osuđen na zatvor ili na težu kaznu radi prostog zločina ili prestupka, smatrat će se kao da nije ni bio osuđen (*la condamnation sera considerée comme non avenue*). U protivnom slučaju izvršiti će se svaka napose obje kazne.

Belgijski zakon od 31. svibnja 1888. zove se »loi etablissant la liberation conditionelle et les condamnations conditionnelles dans le système pénals.« Ministar Le Jeune obrazložio je osnovu zakona ovim riječima:

»Imade mnogo ljudi, za koje se sva težina kazni nalazi već u samoj osudi izrečenoj protiv njih; imade ih, koje pomisao na svoje mile i drage, izručene njihovom odsutnošću gladi i nevolji, tako muči u zatvoru, da trpe mnogo više nego li su zaslužili. Ovdje zatvor riedko uzrokuje moralni popravak, a veoma često degradira zatvorenika i pripravlja ga za priupad. Zatvor nije svagdje nuždan za ekspijaciju, dok je moralna depresija, što no ju osjeti moralno čuvstvo, društvena pogibelj. Radi toga misli vlada, da mora zakon ovlastiti sudca, da odgodi nastup kazni, kad bude mislio, da se okrivljeni može uvrstiti medju one ljude,

za koje je dovoljna kazan sramota i strah, što no su ih pretrpili usljed same osude.«

U razpravi o osnovi zakona kazao je ministar Le Jeune : »Hoćete li, da vam kažem, gdje i kada mi se rodila misao, da vam podnesem ovu osnovu zakona. Ova mi se misao rodila, kad sam kao ministar pravde imao da odlučim o hiljadama molba za pomilovanje, koje malo ne sve dolaze od sirotinje, gdje sam vidio užasnu sliku: otce obitelji, matere obitelji, za koje je zatvor žig sramote, za koje on znači biedu i glad za njihovo siromašno ognjište; za nje je on definitivni gubitak njihove djece.

Mislite li vi, da ih medju ovima ocevima i materama obitelji, koji su siromašni, imade malo, u kojih je vrlo razvit osjećaj časti i poštenja? Ja vam kažem, da ih ima na hiljade.«

Po ovom belgijskom zakonu može sud kod kazni slobode, bila ona odmjerena prvotno ili subsidijarno, ako nije dulja od 6 mjeseci, pak osuđeni nije već prije bio kažnjen radi zločina ili prestupka, odgoditi ovršenje osude za vrijeme, koje će sud odrediti, ali koje ne smije biti dulje od pet godina.

Ako kroz to vrijeme ne bude osuđeni s nova osuđen radi zločina ili prestupka, smatrat će se kao da nije ni bio osuđen. U protivnom slučaju imadu se obje kazne kumulativno ovršiti.

Za Belgijom i Francuskom povele su se malo ne sve europske države. Njemačka je u ovom pitanju udarila drugim putem. Ona je mjesto uvjetne osude uvela uvjetno pomilovanje.

Po njem ima sudac bezuvjetno izreći kaznenu osudu, a odgodu ovršenja kazni ima na predlog oblasti, koja ovršuje kazan, dozvoliti ministar pravde, dok kazan konačno oprašta kruna.

U Austriji je godine 1889. tadanji ministar pravde grof Schönborn pozvao odbor carevinskog vieća, izabran ad hoc za razpravu osnove kaznenoga zakona, da uzme obzir i na uvjetnu osudu. Tako je nastao § 25. odborove osnove od godine 1889. (osnova V). Po tom §-u može se u slučajevima osobitog obzira vrijednim kod kazni slobode, koja ne nadilazi šest mjeseci, dozvoliti odgoda izvršenja kazni onomu, čije je prebivalište ustanovljeno, te koji još nije bio osuđen niti radi zločina niti radi prestupka. Vrijeme, za koje se je moglo odgoditi ovršenje kazni, imalo se kretati izmedju jedne i tri godine. Ako kroz vrijeme

odredjeno po sudu ne počini uvjetno osudjeni ni zločina ni prestopka, ima se kazan smatrati pretrpljenom.

Od ove blagodati izključeni su bezuvjetno oni, koji su osudjeni na umanjeње građanskih prava, na dopustivost, da se stave pod policijski nadzor ili da se zatvore u robijašnicu (Zwangsarbeits-Anstalt), na zabranu vršenja zvanja, koje su hotice zlorabili. Isto su tako izključeni od ove blagodati oni, kod kojih je robija pretvorena u drugu kazan slobode ili je neutjeriva globa pretvorena u kazan slobode.

Sve ove ustanove o uvjetnom dopustu prešle su u vladinu osnovu od godine 1891. (osnova VI) s tom jedinom preinakom, da je uvjetni dopust moguć samo kod kazni slobode do mjesec dana.

Odbor carevinskog vieća, koji je razpravio ovu osnovu, preinačio je tu ustanovu, te dozvolio uvjetni dopust kod kazni slobode do tri mjeseca. Za tim je uvrstio u osnovu ustanovu, da izključuje uvjetni dopust samo prijašnja osuda radi zločina, ali prestopka.

Konačno je odstranio ustanovu vladine osnove, po kojoj je uvjetna osuda izključena bila, kada je neutjeriva globa bila pretvorena u kazan slobode. (Svršit će se.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Pogodba o preživitku in njena izpolnitev. — Delitev pravnih stroškov po §-u 43 c. pr. r.

Tožnica M. A. je zahtevala s svojo dne 8. oktobra 1907 opr. št. C II 427/7-1 pri c. kr. okrajnem sodišču v Ljubljani vloženo tožbo plačilo nadomestka za hrano in stanovanje mesečno po 30 K od 2. aprila 1907 naprej in sicer do pravomočnosti sodbe dotekle obroke v 14 dneh, v prihodnje pa vsak mesec naprej — s stroški, opiraje svoj zahtevek na te-le trditve:

Z notarskim spisom z dne 18. novembra 1903 je izročila tožnica svoje posestvo tožencu v last, pridržala pa si je gospodarstvo in užitek do svoje smrti. Ko se je toženec jeseni l. 1906.

poročil, spremenili sta stranki to pogodbo z ustno pogodbo tako, da je toženec takoj prevzel gospodarstvo in užitek posestva ter se zavezal, dajati tožnici hrano, obleko, obutev in stanovanje ter prepustiti užitek češnje »pri hribu« in jablane koncem hiše. Toženec je začel grdo ravnati s tožnico, zmerjal jo z najgršimi psovkami: »stara baba«, »stara svinja«, »si vse požrla«, jo suval v prsi, poškodoval tudi na obrazu, tako da je bila prisiljena dne 2. aprila 1907 zapustiti svoj, ozir. toženčev dom. Od dne 2. aprila 1907 ji toženec ne daje niti obleke niti stanovanja, zato zahteva nadomestek: za stanovanje na mesec po 6 K, za hrano na dan po 80 h, t. j. na mesec 24 K, skupaj tedaj 30 K.

Ker toženec k razpravi ni prišel, izdala se je na predlog tožničin z a m u d n a sodba z dne 25. oktobra 1907 opr. šte. C II 427/7-3, s katero se je pa tožbeni zahtevek odbil iz le-teh razlogov:

Po §-ih 396, 442 c. pr. r. je smatrati resničnim, da se je toženec z ustno pogodbo zavezal, dajati tožnici stanovanje in hrano, da je tožnica vsled grdega ravnanja toženčevega zapustila toženčevo hišo dne 2. aprila 1907 in da od tega časa tožnica ni dobila od toženca niti stanovanja niti hrane.

Te dejanske okoliščnosti pa ne opravičujejo tožbenega zahtevka:

Za ustno pogodbo, sklenjeno med strankama, veljajo splošna določila o pogodbah torej tudi § 919 o. d. z., ki določuje: ako pogodnik pogodbe sploh ni izpolnil, ali ne o pravem času, na pravem kraju ali na pogojeni način, sopogodnik izvzemši zakonito določene slučaje, ni upravičen zahtevati razveljave, marveč le točno izpolnitev pogodbe in povračilo. Po §-u 902 o. d. z. pa je pogodbo izpolnjevati tako, kakor se je dogovorilo in po §-u 1413 o. d. z. ni moči siliti upnika, da sprejme kaj proti svoji volji, pa tudi ne dolžnika, da kaj družega da kot to, v kar je zavezan.

Toženec se je zavezal, dajati tožnici stanovanje in hrano v naravi, — vsaj kaj družega niti ne trdi tožnica — in je to svojo obvezo izpolnjeval od jeseni 1906 do 2. aprila 1907; tožnica je mogla in more zahtevati le dajanje hrane in stanovanja v naravi, ako ji toženec tega neče dajati. Da je pa ta slučaj nastopil, tožnica sama ne trdi, marveč izhaja iz njenih trditev, da je

zapustila toženčevo hišo sama, kar seveda opravičuje z grdim ravnanjem toženčevim. S tem pa, ako je toženec tudi res grdo ravnal s tožnico, še nikakor ni ravnal proti pogodbi, kajti tožnica niti ne trdi, da ji je toženec tudi odtegnil stanovanje in hrano ali ji s tem vsaj grozil.

Pri tem stvarnem položaju torej tožnica, katera bi zoper toženčevo grdo ravnanje lahko iskala pomoči pri sodišču, ni upravičena zahtevati za preteklost povračila, ker pogodba se ni izpolnila le vsled njene krivde, še manj pa za prihodnost nadomestka, ki ni bil dogovorjen.

Izreka o stroških ni bilo treba, ker jih toženec ni zaznamoval.

Na tožničin priziv je c. kr. deželno sodišče v Ljubljani s sodbo z dne 20. decembra 1907 opr. št. Bc III 199/7-4 prvo sodbo deloma izpremenilo ter spoznalo, da mora toženec plačati tožnici nadomestek za hrano in stanovanje mesečno po 30 K za čas od 2. aprila 1907 do 25. oktobra 1907 (t. j. dne izdane prve sodbe), daljni tožbeni zahtevak pa se je začasno zavrnil ter so se stroški obeh stopenj izrekli za pobotane.

Razlogi.

Po prvi sodbi je ugotovljeno, da je toženec s tožnico jako grdo ravnal in jo psoval tako, da je bila prisiljena dne 2. aprila 1907 zapustiti svoj dom.

Dokazano je torej, da je edino toženec povzročil po svoji krivdi, da tožnica od dne 2. aprila 1907 naprej ne dobi pri njem stanovanja in hrane. Naknadna izpolnitev pogodbe se mora v zmislu §-ov 919 in 1323 o. d. z. zahtevati le tedaj, kadar je po naravi sklenjene pogodbe sploh možna in ako poznejša dajatev izpolni pogodbo v njenem bistvu. O tem pa pri dajatvi preživitka, osobito stanovanja in skupne hrane ne more biti govora.

Namen preživitka je, da ima preživitkar pravico, priskrbeti si dajatve v naravi, katerih mu ne da pravočasno zavezanec, takoj drugod na njegov račun, ker bi sicer navadno ne mogel živeti. Vsled tega ga nikakor ni moči siliti, naj naknadno zahteva zaostale naturalne dajatve, temveč mora biti upravičen, zahtevati od zavezanca za to primeren nadomestek ali povračilo v denarju.

V tem slučaju, ko gre za skupno stanovanje in hrano, pa naknadna izpolnitev glede zaostalih dajatev sploh ni možna. Ker pa je vse to zakrivil edino toženec s svojim hudobnim ravnanjem, mora povrniti vsled tega nastalo škodo tudi po določilih 30. poglavja obč. drž. zak. (§§ 1293 sl.), ne da bi s tem ugasnila prvotna obveznost, ki dobi le drugo vsebino v obliki nadomestka ali odškodnine.

Z ozirom na to je tožbeni zahtevek glede nadomestka mesečnih 30 K, kateri znesek se ni izpodbijal in ki je tudi z ozirom na življenske in draginjske razmere v ljubljanski okolici primeren (§ 273 c. pr. r.), za pretekli čas od 2. aprila 1907 do izreka prve sodbe t. j. 25. oktobra 1907 utemeljen. Za prihodnji čas pa je bilo zahtevek točasno zavrniti, ker te dajatve še niso dospele v plačilo in ne gre za alimentacijske prispevke, ki se lahko prisodijo tudi v kolikor zapadejo po prvi sodbi v plačilo (§ 406 c. pr. r.), ampak za nadomestne ali povračilne zahteve.

Ker je tožnica propadla s celim zahtevkom za prihodnost, torej z veliko večino, toženec pa ni zaznamoval stroškov, so se vsi pravdni stroški med seboj pobotali (§§-i 43, 50 c. pr. r.).

Tožničini reviziji je ugodilo c. kr. najvišje sodišče s sodbo z dne 3. marca 1908 opr. št. R VI 40/8-1 le glede stroškov tako, da je toženec dolžan povrniti tožnici polovico stroškov prve stopnje in dve tretjini stroškov druge stopnje; stroške revizijskega postopanja — toženec je dal le odgovor na revizijo — pa je izreklo za pobotane.

Razlogi.

Na določbo §-a 503 št. 4 c. pr. r. opirajoča se revizija je neutemeljena in zadostuje sklicevanje na razloge prizivne sodbe, katere pa ni vzdržati v izreku o stroških. Glede na to, da tožencu na prvi stopnji niso narasli nobeni stroški, dalje da se v prizivu ne razpravlja posebej o zahtevku za prihodnost, marveč priziv kaže, da se polaga večjo važnost na premembo prve sodbe zaradi zahtevka za preteklost, ne odgovarja pobotanje stroškov načelu §-a 43 c. pr. r., marveč je del stroškov prisoditi tožnici.

Ker tožnica s svojo revizijo ni imela uspeha v glavni stvari, morala bi po §-ih 41, 50 c. pr. r. povrniti tožencu potrebne

stroške revizijskega postopanja. Ker pa navedbe revizijskega odgovora deloma ne spadajo k stvari — stvarne novote na zadnji instanci niso dopustne — kompenzujejo se stroški pravilno urejenega revizijskega odgovora s stroški revizijskega rekurza, katere bi z ozirom na gorenji izrek o pravnih stroških moral toženec povrniti tožnici.

Dr. O. P.

b) Poravnava, s katero dovoli mož preložitev služnostne ceste, veže tudi ženo-solastnico, ne pa singularnih naslednikov. Pravnomočnost se ne razteza na singularne naslednike.

I.

Na tožbo Matije E. zoper Franceta Š. radi motenja posesti v izvrševanju vozne pravice čez sredino parcel 487 in 485/2, sklenili sta stranki dne 26. maja 1894 poravnavo (III 189/894), po kateri se je tožnik odpovedal stari progi proti temu, da mu je toženec prepustil vogal parcele 487 oz. 485/2 za napravo nove ceste.

II.

Dne 20. julija 1894 vložila sta Matija E. in žena Marija E. tožbo proti Francetu Š. na priznanje služnostne pravice ceste po stari progi, pridobljene s priposestovanjem.

Okrajno sodišče v Št. Lenartu je ugodilo tožbi z razsodbo z dne 18. novembra 1894, III 256/894, ker je dokazano več nego 30letno izvrševanje voženj, ker je Marija E. solastnica gospodujočega zemljišča in ker potrebuje mož po §-u 1008 o. d. z. kljub §-oma 91, 1238 o. d. z. posebno pooblastilo za poravnave, vsled česar poravnava z dne 26. maja 1894 ne veže žene.

Višje deželno sodišče v Gradcu je zavrnilo dne 17. januarja 1895 tožbo, ker se s poravnavo z dne 26. maja 1894 ni razveljavilo služnostne pravice, temveč se je samo določilo drugi način izvrševanja. Takšne dogovore, ki se ne dotikajo bistva služnosti, sme sklepati v zmislu §-a 1238 o. d. z. mož, ker spadajo v delokrog upravnika skupnega posestva. Ker tožbeni zahtevki tudi nasprotuje načelu §-a 484 o. d. z., upravičena sta tožnika samo zahtevati izpolnitev poravnave v zmislu §-a 919 o. d. z.

Vrhovno sodišče potrdilo je z odločbo od 13. marca 1895 št. 2728 drugo razsodbo ponavlja razloge višjega sodišča, h katerim je še dodalo, da sta tožnika po poravnavi vozila po novi progi ter s tem pokazala jasno, da sta privolila v poravnavo.

III.

Negatorni tožbi naslednikov Franceta Š., namreč Franceta in Katarine Š., s katero sta zanikala pravico Matije in Marije E. voziti čez vogal parcele 487 (nova proga), ugodilo je okrajno sodišče v Št. Lenartu z razsodbo z dne 1. decembra 1906 C 223/6-3, ker singularnih naslednikov poravnava z dne 26. maja 1894, na katero sta se toženca edino sklicevala, ne veže ne oziraje se na njih dobro ali slabo vero.

Prizivno sodišče v Mariboru je potrdilo dne 16. januarja 1907 (Bc I 11/7) to razsodbo, ker poravnava ne učinkuje proti singularnim naslednikom in velja § 1500 o. d. z. samo za pravice, pridobljene s priposestovanjem.

Revizije se ni vložilo.

IV.

Na konfesorno tožbo Matije in Marije E. zoper Franceta in Katarino Š. glede stare proge, pridobljene s priposestovanjem, razpravljalo se je najprej posebej o ugovoru razsojene stvari, ki se je opiral na spis III 256/94.

Okr. sodišče je ugovoru ugodilo s sklepom z dne 8. maja 1907 C 51/7-3.

Razlogi.

Tožnika sta ista kakor v pravdi III 256/94, uveljavlja se isti naslov, ker se tožba opira samo na priposestovanje in stanje pred pravdo III 256/94; toženca sta pa singularna naslednika takratnega toženca. Po §-u 234 c. pr. reda, po min. odgovoru k temu §-u, po §-u 9 izvrš. reda učinkuje pravnomočnost proti osebi, ki pridobi v sporu stoječo stvar, tem bolj mora to veljati za naslednika, ki jo pridobi po končanem sporu. Pravnomočnost pa lahko učinkuje proti tretjim osebam vsled značaja dotičnega pravnega razmerja. Po §-u 472 o. d. z. je služnost stvarna in absolutna pravica, pristojeca upravičencu zoper vsakega posest-

nika službujočega zemljišča; služnost je pravzaprav breme, ležeče na lastnini, spojeno z zemljiščem. Če se torej določi s formalno pravnomočno razsodbo, da ni zemljiške služnosti, določi se to tudi za naslednika, kakor služijo nasledniku v prid določbe §-ov 1488, 1493 o. d. z. itd. Ker gre torej za isti zahtevek v zmislu §-a 411 c. pr. reda, bilo je ugovoru ugoditi.

Rekurzno sodišče je ugodilo dne 28. avgusta 1907 rekurzu ter zavrnilo ugovor »rei judicatae« (R I 122/7).

Razlogi.

Razmotravati in ugotoviti je treba glede ugovora razsojene stvari, ali sta utemeljena oba predpogoja tega ugovora:

a) enakost strank,

b) enakost spornega predmeta, bodisi v pravdi III 256/94, v kateri je bila zavrnjena konfesorna tožbena zahteva današnjih tožnikov glede parcel 485/2 in 487, bodisi v pravdi C 223/6 med današnjima strankama, v kateri se je ugodilo negatorni tožbi današnjih tožencev glede vožnje čez vogal parcele 487 — z današnjo pravdo, v kateri zahtevata zakonca Matija in Marija E. od tožencev potom nove konfesorne tožbe priznanje pravice vozne ceste čez parceli 485 2 in 487.

Glede prve pravde III 256/94, zaradi katere je prvi sodnik ugodil ugovoru, manjka po mnenju rekurznega sodišča identiteta strank, ker se je takrat razsodilo proti Francetu Š., ne proti tožencema. Določba §-a 234 c. pr. r. in dotični odgovor just. ministrstva se nanaša po mnenju rekurznega sodišča edino na ta slučaj, da pride sporna stvar še tekom pravde na naslednika, oziroma, ako je naslednik univerzalni pravni sukcesor pravdne stranke. Za singularnega naslednika pa ne učinkuje prvotna pravda ugovora razsojene stvari, kakor se je to vsaj neposredno tudi v pravdi C 223/6 zgodilo.

Glede druge pravde C 223/6 pa manjka identiteta sporne stvari očitvidno zategadelj, ker se je v tej pravdi sicer med istima strankama vendar pa samo to razsodilo, da je parcela 487 prosta služnosti vožnje, nikakor pa o parceli 485/2, katera je vsaj del predmeta današnje tožbe Čeravno je po precej zamotanem stvarnem položaju meritalen uspeh tožbe zelo dvomljiv, bilo je vendar ugoditi rekurzu.

Vrhovno sodišče je potrdilo z odločbo dne 15. oktobra 1907 št. 13.127 ta sklep, ker manjka glede spisa III 256/94 identiteta strank; toženca nista univerzalna naslednika takratnega toženca Š.; lastnik zemljišča ni enak reprezentantu juristiške osebe, tako da bi že lastnina gospodujočega in službujočega zemljišča povzročila identiteto strank; § 234 c. pr. r. nanaša se samo na slučaj, da pravda še teče. Glede spisa C 223/6 manjka identiteta spornega predmeta, ker se v tej pravdi ni ugotovilo, da je parcela 487 sploh prosta služnosti, temuč se je samo določilo, da tožnika nimata pravice voziti čez vogal parcele 487, dočim danes gre za progo iz pravde III 256/94, ki drži sicer čez parceli 487 in 485/2, a ne čez vogal parcele 487.

* * *

»In merito« je ugodilo okrajno sodišče dne 18. decembra 1907 (C 51/7-19) tožbi, ker je dokazano priposestovanje, ker tožnika s poravnano z dne 26. maja 1894, ki je določila samo cesti novo smer, nista zamenjala stvarne pravice z obligatorno in ker je bila cesta očitna in znana tožencema, ko sta kupila zemljišče.

Ker sta toženca zamudila priziv, postala je ta razsodba pravnomočna.

† Roman Trstenjak.

c) Odklanjanje slovenskih govorov pri okrajnem sodišču v Celovcu.

C. kr. okrajno sodišče v Celovcu je pri razpravi dne 18. septembra 1907 v pravni stvari Marije P., posestnice v Dobrovi, po drju. Janku Brejcu, odvetniku v Celovcu, proti Ivanu K., posestniku v Rutah, po drju. Ferdinandu Müllerju, odvetniku v Celovcu, radi 600 K s prip., na predlog zastopnikov, da se naj razpravlja slovensko, sklenilo (C III 277/7-3):

Predlogu se ne ugoti; razpravljalo se bode nemško.

Razlogi.

Predlog ni v zakonu utemeljen. Sklicevanje na svoječasno izdane jezikovne naredbe ni na mestu, ker so izdane le za

kazenske, a ne tudi za civilne stvari¹⁾ ne glede na to, da te niso bile nikoli ustavno razglašene, da torej niso obvezne. (§ 4 o. d. z.)

Kar se tiče jezika strank in njih zastopnikov pred sodiščem, velja za to določba §-a 13 obč. sod. reda z dne 2. maja 1781 zb. pr. z. št. 13. Te določbe pa l. člen uvodnega zakona k civ. pr. redu ni razveljavil, ampak ona je še sedaj, kar poročilo odseka k temu členu izrecno poudarja, del onih določil, ki uravnavajo pravdo pravo. § 13 obč. sod. reda pravi le, da se naj poslužujejo stranke v svojih govorih deželno navadnega jezika. Kaj pa je »v deželi navadno?«

Deželno navaden je po pojmu vsak jezik, ki ga govori večje število turodnih deželnih prebivalcev kakor občevalni jezik. Če se tako dobesedno cit. § 13 razlaga, onda bi se lahko rabilo slovenščino tudi pri sodiščih graškega in ljubenskega okoliša. Da ta razlaga ne more biti pravilna, je pač samo ob sebi umevno, ker sicer bi se moralo o primorskih rudarskih stvarih pri deželnem sodišču v Ljubljani razpravljati italijanski.

Deželno navaden zamore v tem slučaju biti le jezik, če občujejo v njem deželna avtonomna oblastva t. j. koroški deželni zbor in deželni odbor. Ker se pa to ne godi, je smatrati za na Koroškem deželno navadni jezik le jezik imenovanih oblastev a ta je nemški.²⁾ Nihče ne taji, da ni na Koroškem Slovencev ali boljše Vendov ali »Windische«, ali njih jezik je različen od pismene slovenščine, ki jo rabijo slovenski odvetniki. Slovensko kmetско prebivalstvo (»die windische Landbevölkerung«) tudi ne razume tega jezika. Torej je popolnoma brez pomena, razpravljati v jeziku, ki je strankam samim tuj.

Če pa hočemo razumevati deželno navadno po analogiji §-a 14 sod. reda za zapadno Galicijo in §-a 4 ces. pat. z dne

¹⁾ Dotični sodnik zares še ne pozna jezikovnih naredeb! Odst. 4. razpisa just. min. od 15. marca 1862 ne razlikuje med civilnimi in kazenskimi, spornimi in nespornimi stvarmi. To še posebej poudarjata in zabijujeta naslednji naredbi od l. 1866 in 1882. Op. priobč.

²⁾ Jako dobro! — C. kr. državno sodišče je pa z odločbo dne 4. januarja 1908 št. 624 izreklo, da je slovenski jezik na Koroškem deželno navaden jezik, čeprav je deželni odbor proglasil nemščino za svoj uradni jezik. Op. priobč.

9. avgusta 1854, kjer prvi zakon govori o »v deželi pri sodišču navadnem jeziku«, drugi pa o »kakem pri sodišču navadnem jeziku«, bi se to reklo, da ni možno vsakega v deželi navadnega jezika rabiti za razpravni jezik, ampak le sodno navadni, to je tisti deželno navadni jezik, ki je po dosedanji navadi pri dotičnem sodišču za sodni jezik v rabi in kot tak priznan.

Ako pa je navada¹⁾ sodišča odločilna, ta navada ne odločuje samo o tem, če je kak jezik sploh, ampak tudi o tem, v kakem obsegu in pod kakimi pogoji je pri sodišču dopusten.

Odkar pa obstoja zapadnogalicijski sod. red in ces. patent iz l. 1854., ni bila slovenščina pri tukajšnjem okrajnem sodišču nikoli v navadi.

Ako je sodišče v posameznih slučajih rabo dovolilo, ker so stranke silile na to, so ti slučaji posamezni in niso postali nikoli navada. Raziskavati razloge za te posamezne ugoditve, tu ni na mestu. Zadostuje, ako opozarjamo na to, da so pač to bili le posamezni slučaji in da sodišče ne more pospeševati nečesa, kar naj bi postalo navada, kar pa dosedaj ni bilo navada.

Ne glede na omenjeno, pa tudi ni bilo vzroka predlogu ugoditi radi smotrenosti in pospešitve postopanja.

Akti, na katerih temelji tožba, so vsi nemški, pravni slučaj sam je golo pravno vprašanje in zastopnika sta nemščine popolnoma vešča, razen tega pa zapisnikar ne zna slovenščine.

Proti tej odločbi se je pritožil toženec s samostojnim rekurzom, tožnica pa je radi tega v prizivu proti meritorni razsodbi uveljavljala ničnost iz §-a 477 št. 4 civ. pr. r.

Rekurz je rešilo c. kr. deželno sodišče v Celovcu s sklepom od 15. novembra 1907 opr. št. R II 147/7-2 ter pritožbi ni ugodilo iz razlogov:

Za uravnavanje jezikovnih razmer pri sodiščih na Koroškem je vpoštevati določbo §-a 13 obč. sod. reda z dne 1. maja 1781 zb. pr. zak. št. 13, ki je l. člen uvodnega zakona k civ. pr.

¹⁾ Državno sodišče je pa v zgoraj navedeni odločbi izreklo, da okolnost, četudi avtonomni deželni odbor koroški proglasi nemščino za svoj uradni jezik, to ne more krčiti ustavno zajamčene ravnopravnosti slovenskih strank!

redu ni razveljavil, in nanjo naslanjajoče se naredbe c. kr. just. ministrstva od 15. marca 1862 št. 865, od 20. oktobra 1866 št. 1861 in od 18. aprila 1882 št. 20.513 ex 1881.¹⁾

Po §-u 13 obč. sod. reda se morajo posluževati stranke, kakor tudi njih zastopniki v svojih govorih deželno navadnega jezika.

Določbe, ki se dotikajo sodnega jezika, se nahajajo dalje v §-u 14 zapadnogalicijskega sod. reda in v §-u 4 ces. patenta z dne 4. avgusta 1854 št. 208 drž. zak. V prvem zakonu je govor o »v deželi pri sodišču navadnem jeziku«, v drugem pa o »kakem pri sodišču navadnem jeziku.«

Po teh zakonih, ki ju je porabiti za razlago besede »deželno navaden«, je smatrati razpravnim jezikom le oni jezik, ki je pri sodišču navaden, torej oni v deželi navadni jezik, ki je po dosedanji navadi pri dotičnem sodišču za sodni jezik v rabi.²⁾

Pri sodišču obstoječa navada odločuje o dopustnosti jezika.³⁾

Okrajno sodišče v Celovcu, od katerega se je zahtevalo poročilo radi ondi navadne rabe jezika, poroča, »da v slučajih, ko ni nobena pravnih strank prišla k razpravi, se je dopustilo slovenski govoriti le izjemoma nekaterekrati, ako sta obe udeleženi pravdni stranki slovenski znali; o kaki navadi v tem zmislu pa da ne more biti govora.«⁴⁾

Dopustiti slovenščino za govore zastopnikov strank, ako nobena pravdna stranka ne pride k razpravi, torej ne bi odgo-varjalo obstoječi navadi.

Zgoraj navedene naredbe zahtevajo končno za dopustnost slovenščine kakor razpravnega jezika, da so stranke »izključno« le slovenščine zmožne.⁵⁾ V le-tej pravdi je pa po poročilu okraj-

¹⁾ Druga instanca torej vendar priznava veljavnost jezikovnih naredeb!

²⁾ Potemtakem so jezikovne naredbe, ki so zaukazale rabo slov. jezika pri sodiščih, pri katerih prej ni bil v navadi, vse skupaj — protizakonite!

³⁾ Državno sodišče je po zgoraj navedeni odločbi drugega mnenja. Navada se mora umakniti ravnopravnostnemu zakonu! Op. priobč.

⁴⁾ Pa saj ni poročal isti sodnik, čigar sklep se je izpodbija! ?!

⁵⁾ V naredbi iz l. 1882 pa pravi just. minister: »... in če sodišča slovenske vloge brezpogojno zavračajo samo iz tega vzroka, ker razume dotični, ki jih je vložil, tudi nemško, uvidevam v tem sicer priprosto, toda nikar zakonito sredstvo, da se celo vprašanje o ravnopravnosti zavrne kar od kraja.« — Kar velja za vloge, veljati mora v novem postopanju tudi za govore!

Op. priobč.

nega sodišča celovškega tožnica nemščine zmožna, dočim toženec dobro nemški govori.

Ne glede na to pa ni nobena stranka k naroku prišla, ampak je poslala vsaka svojega nemščine zmožnega zastopnika.¹⁾ Torej tudi iz teh ozirov ni pogojev, da bi se dopustilo za govore slovenski jezik.

Ako je odredilo celovško okrajno sodišče razpravo v nemščini, to odgovarja dosedanji navadi, zakonu in naredbam, jezikovne razmere uravnavajočim.²⁾

Iz vseh teh razlogov ni bilo pritožbi ugoditi. —

Tožnikov priziv zaradi ničnosti iz §-a 477 št. 4 c. pr. r. je isto deželno sodišče tudi zavrglo z razsodbo³⁾ od 16. novembra 1907 iz teh-le razlogov:

Ničnost se podtika zategadelj, ker je prvi sodnik proti predlogu pravnih pooblaščenecv obeh strank, da naj bi se ustna razprava provedla v slovenskem jeziku, provedel razpravo v nemškem jeziku in zastopal govore v nemškem jeziku.

Toda dejanskega stanu za § 477 št. 4 c. pr. r. ni.

Iz zapisnika o ustni razpravi z dne 18. septembra 1907 je posneti, da pravnih strank niti ni bilo k naroku. Zastopani sta bili od pravnih pooblaščenecv, katera sta, in to je sodišču znano, nemškega jezika zmožna v govoru in pisavi.

Ta dva pravdna pooblaščenca sta se odredbi sodnikovi uklonila, sta se četudi z ukorom po §-u 196 civ. pr. r. spustila v razpravo, imela govore, sta stavila predloge za dokaze in tudi za glavno stvar.

Pritožba radi ničnosti iz §-a 477 št. 4 civ. pr. r. je torej popolnem neutemeljena in bilo jo je zato zavreči.

¹⁾ Zastopnik ima braniti tudi jezikovne pravice svojih strank. Kaj pa, če mu stranka da še posebno naročilo, da mora rabiti njen narodni jezik? Op. priobč.

²⁾ Kdor pozna zmisel in smoter zlasti naredbe iz l. 1882, temu ne more pritrčiti. Op. priobč.

³⁾ V stvari sami se je tožnikovemu prizivu po dne 16. novembra 1907 provedeni ustni prizivni razpravi ugodilo. Na tej razpravi pa sta oba ista zastopnika imela svoje govore — v slovenskem jeziku! Op. priobč.

Proti razsodbi prizivnega sodišča je vložil toženčev zastopnik revizijo, v kateri je glede na razpravni jezik uveljavljal tudi ničnost v zmislu §-a 477, št. 4 civ. pr. reda.

C. kr. najvišje sodišče z odločbo od 26. februarja 1908 ni ugodilo tej reviziji in je glede na uveljavljano ničnost omenilo to-le:

Ničnosti po zmislu §-a 477 civ. pr. ni, zlasti pa ni ničnosti po §-u 477 št. 4 vsled tega, ker se je sporna razprava vršila na prvi instanci v nemškem jeziku. V tem pogledu se odkazuje na tozadevno utemeljitev izpodbijane razsodbe.

x.

Dr. Marijan Derenčin †.

Nekrolog.

(Konec.)

Najznamenitiji Derenčinovo zakonodavno a i znanstveno djelo jest njegova osnova kaznenoga zakona od godine 1879., koja na žalost nije nikada postala zakonom, ali jasno dokazuje sposobnost našega naroda za samostalnu kodifikaciju i ovako zamašnih zakona kao što je kazneni i znači jednu važnu etapu u razvoju hrvatskog zakonudavstva i pravne znanosti.

Cilj, koji si je postavio i sredstva, kojima ga je polučiti nastojao, označuje Derenčin ovim riečima:

»Nastojao sam naime, da moju osnovu dovedem u sklad s obće priznanimi novijimi rezultati znanosti, a u pitanjih, u kojih znanost nije još izrekla jednodušnoga suda, pomnjivo, nepristrano sam proučavao razna mnijenja, ter prigrlio ono, koje mi se je činilo najpravielnijim. Trudio sem se na dalje spojiti načelo stroge pravice sa zahtjevi humaniteta, nu o tom nastojanju čuvao se ekstrema i vazda ocjenio kulturno stanovište našega naroda, čudoredne njegove nazore, običaje, krieposti i mane. Upotrebio sam savjestno ogromni zakonotvorni materijal drugih naroda ter crpio iz predradnja oko austrijskih, ugarskih, njemačkih, talijanskih i inih osnova kaznenih zakona, imajnči vazda pred očima osobite obstojnosti naše domovine.«

I u našoj domovini i u inozemstvu ocjenili su osnovu kriminalistički stručnjaci veoma povoljno. Spomenuti ću samo sud pokojnog svog predšastnika na akademskoj stolici kaznenog prava dra. Janka Čakanića.

U svojoj kritici osnove (Mnjenje profesorskog zbora pravo- i državoslovnega fakulteta o osnovi novoga kaznenoga zakona) kaže dr. Čakanić:

»Kako je uobće poznata nesavršenost i manjkavost dosadašnjega, te upravo uslied toga potreba novog kaznenog zakona, nije ni čudo, da se fakultet ovaj osobito uzradovao, kad mu je u ruke stigla osnova, izradjena velikom pomnjom, te odgovarajući s jedne strane stanju današnje kriminalne znanosti i novijem razvitku kaznenoga zakonodavstva, s druge strane pak obazirući se na potrebe, na stanje i položaj našega naroda.

Fakultet ovaj rado izjavljuje, da u spomenutoj osnovi in njenom obrazloženju, u tom proizvodu dugotrajnoga, napornoga i savjestnoga studija, nazire znamenitu polugu napredka našega kaznenoga zakonodavstva, kao i zametak i klicu razvoja literature hrvatske na polju kaznenoga prava.

Istinitost temeljnih principa, shodnost razredbe materijala te opravdanost pretežne većine pojedinih ustanova osnove osigurava joj odlično mjesto medju novim proizvodima kaznenoga zakonodavstva, domovini pak našoj pruža valjan temelj, na kom će se sagraditi toli nuždna zgradba novoga kaznenoga zakona.«

I doista zauzema Derenčinova osnova odlično mjesto medju novijim proizvodima kaznenoga zakonodavstva, što se najbolje vidi iz činjenice, da se sve komparativne kriminalističke študije kulturnih naroda na nju obaziru, njezine ustanove citiraju i kritici podvrgavaju. Ovom je osnovom, koju je Tauffer zajedno sa kritikama o njoj izdao na njemačkom jeziku (*Gesammelte Wohlmeinungen über den kroatischen Strafgesetzentwurf*, Wien 1882) zadužio Derenčin narod svoj i time, što mu je ime kao zakonodavcu pronio celim kulturnim svijetom.

Buduć da je od sastavka osnove prošlo 29 godina, a kroz to je vrieme znanost kaznenog prava i kriminalne politike orijetinski napredovala, ne će ju budući naš zakonodavac moći više naprosto recipirati, ali će mu ona, kako dobro ističe prof. Čakanić, služiti svakako temeljem za njegov kodifikatorni rad.

Posljednje dvie zakonodavne radnje Derenčinove bijahu »Osnova zakona o ograničenju ovrhe na seljačke posjede«, predložena hrvatskemu saboru godine 1898. i »Izborna reforma«, predložena hrvatskom saboru godine 1899. Predaleko bi me vodilo, da se upustim u analizu ove krasne študije, prem bih to vrlo rado. Ali ovdje moram upozoriti na nju svakoga, koji se bavi ovim tako važnim i aktuelnim pitanjem. Napose upozorujem na nju naše mladje pravnike i slušače prava, koji će se iz nje najlakše uputiti u novije stanje kodifikatorno i znanosti ovoga pitanja, čija se važnost još ni danas kod nas dovoljno svestrano ne shvaća.

Na polju civilnog prava napisao je Derenčin u kratkom razdoblju od godine 1877. do 1883., dakle za vrijeme, u koje je bio odjelni predstojnik, i uz sav ogromni rad taga resorta, tri djela: »Tumač zakona o maličnom postupku«, »Ovršni postupak« i »Tumač k obćem austrijskom građanskom zakonu«. Od ovog potonjeg su na žalost izašle samo dvie knjige.

Ni u analizu ovih djela se ovdje ne mogu i ne ću upustiti, samo izričem opravdanu nadu, da će se s njima u »Mjesečniku« napose pozabaviti koji stručnjak. Ne mogu ali, da ne izvadim nekoliko redaka iz »Tumača k zakonu o maličnom postupku«, da se vidi, kako je Derenčin znao svoje misli predočiti jasno kao kristal i kako je odvažno i muževno uzeo u ubranu naše suce protiv nepouzdanja, koje se je u raznim izjavama protiv njih pokazivalo. Na str. 15 i. sl. kaže: »Govoreći o temeljnih načelih o bagatelnom postupku, moram još konačno navesti načelo neprizivnosti osuda bagatelnoga suca.

Ovo će načelo imati žestokih protivnika, koji će crnim slikami opisivati žalostne posljedice vlasti, koje zakon daje sucu, te zahtievati, da se i proti bagatelnim osudam pridrži uredba apelacije.

Na prvi se mah i zbilja čini, da će, naročito u našoj domovini gdje se tek od najnovije sudbene organizacije nastoji odgojiti samostalne suce, provedba ovoga načela biti skopčana sa posljedicami nepovoljnimi, koje će opravdati vapaj za apelacijom. Ja ne mogu ove bojazni dieliti, pak makar u nas i zavladata moda susretati nepouz dane reforme, koje su u zadnje doba uvedene, makar u nas bilo mnogo ljudi, koji se baš

nasladjaju grditi sve što je naše, poricati kotarskim našim sucem sposobnosti, huliti pravosudje naše u obće i pred tudjim svijetom, valjda iz patriotizma i u interesu kredita naše zemlje; nisam još izgubio nade, da ima u nas triznih ljudi, koji će o stvari hladnije suditi i uviditi, da će se bagatelni postupak i kod nas kao u Cislitavi, pokazati pravom blagodat i da će ga pučanstvo obljubiti.

Ja poznam, veli Derenčin u opazci na st. 16., iz vlastita iskustva njeke cislajtanske kotarske sudove i o djelovanju tamošnjih kotarskih sudova nije teško biti obaviješten, pa ja tvrdim, da naši kotarski sudovi niso puno lošiji, a da ih ima, koji su ravni najboljim cislajtanskim.«

Za »ovršni postupak« kaže profesor dr. Šandor pl. Bresztyenszky u svojoj ocjeni, štampanoj u »Mjesečniku« od g. 1877. na str. 199. i sl., da je ovo djelo obogatilo pravoslovnu književnost hrvatsku.

Profesor dr. K. Vojnović, u svojoj ocjeni prvoga svezka »Tumača k obćemu gradjanskom zakoniku«, štampanoj u »Mjesečniku« od g. 1879 na str. 427 i sl., priznaje, da je pisac preduzeo zamašno djelo, kojim će udovoljiti najvećoj potrebi pravničkoga hrvatskoga svieta i njegovom ugledu pred inozemstvom on će opravdati slutnju, koju će svaki nepristrani štioć crpiti iz prvoga njegovoga svezka, da je on naime dorasao svojoj zadaći. A vas pravnički svijet, dapače zemlja bit će mu na tom zahvalna.

Na žalost Derenčin nije nastavio ni dovršio svog velikog djela. Po mom bi mnienju vrlo dobro uradio civilistički naš stručnjak, koji bi ove dvie knjige nadopunio prema današnjem stanju nauke i zakonodavstva, te ih tako nadopunene izdao, a onda djelo nastavio i kraju priveo.

Još mi je samo koju reči o Derenčinu kao branitelju u kaznenim stvarima, o njegovom forenzijskom radu.

Kad sam se godine 1887. vratio kući iz Italije, gdje sem učio kazneno pravo na sveučilištima u Bolonji, Rima i Napolju i vrlo često slušao prve talijanske branitelje, te u Zagrebu na glavnim razpravama slušao Derenčina, osobito u stvarima juridički interesantnim, nisem mu se mogao dosta nadiviti. Tada sam došao do uverjenja, da ne zaostaje za najglasovitijim svojim kolegama u Italiji, koji su u svijetu na glasu sa svoga govorničkog dara.

Derenčin je ne samo slušače, nega i nas suce zanio svojim plaidoyer-ima, koji bijahu sa gledišta faktičnog i jurističnog tako zanimivi, da smo ga najvećom pozornošću slušali. Njegovi obrambeni govori su prava remek-djela govorničke vještine, puni duha i jurističkog oštroumlja. Zadužio bi narod, a napose naš juristički podmladak, koji bi te govore sabrao i tiskom objelodanio, premda tiskani govori nisu nego vrlo slab odsjev govora, jer im manjka glas, gesta — jednom riečju život, kojim ih je pokojnik oživljavao.

Derenčin bijaše prototip branitelja, koji izpravno shvaća svoj uzvišeni poziv, koji zna, da je svećenik pravde i pravednosti, da ne brani lopova ni krivica, već da iznoseći fakta, koja govore na obranu okrivljenikovu, samo omogućuje pronalazak materijalne istine, jer sačinjava protutežu javnom tužiocu, koji po svom položaju iznosi sve ono, što tereti okrivljenika.

Kada je Derenčin bio uvjeren, da mu je branjenik nevin, on se je zauzeo za njegovu sudbinu svim žarom duše svoje, svom oštrinom uma svoga, te mu je bila najljepša nagrada i priznanje, kada je bio riešen od obtužbe.

Smrću Derenčinovom izgubilo je pravničko društvo jednoga od najstarijih članova svojih, jer mu je pokojnik bio članom od društvenog postanka, pa neprekidno do svoje smrti; izgubilo je bivšeg svoga predsjednika od godine 1881. do godine 1886, a »Mjesečnik« izgubio je jednoga od svojih najboljih prijatelja, jer ga je pokojnik pomagao savjetom, a i zamjenjivao je pokojnog urednika dra. Lorkovića, kad je bio zapriečen.

Ime će se Derenčinovo spominjati sa zahvalnošću i pijetetom dok god bude hrvatskog naroda; onu će služiti budućim pravničkim generacijama kao uzor radinosti i savjestnog izpunjavanja dužnosti.

Vječna slava i čast uspomeni njegovoj!

Zveza slovenskih odvetnikov.

Svoj 3. redni občni zbor je imela Zveza slovenskih odvetnikov dne 5. apr. t. l. v mestni posvetovalnici ljubljanski z naslednjim dnevnim redom: I. poročilo o društvenem delovanju v pretekli dobi; II. poročilo blagajnikovo; III. poročilo o justičnih razmerah v preteklem društvenem letu v posameznih deželah; IV. volitev odbora (predsednika, 8 odbornikov, 2 preglednikov); V. slučajnosti.

Zborovanja, ki je trajalo od $1\frac{1}{2}$ 11. do $1\frac{1}{2}$ 3. popoldne, se je udeležilo lepo število slovenskih odvetnikov, notarjev, odvetniških in notarskih kandidatov iz vseh slovenskih pokrajin, razen s Primorskega.

I.

Zvezin predsednik g. dr. Triller je, odpirajoč zborovanje, srčno pozdravil vse kolege, zlasti tudi predsednika not. zbornice g. Plantana in predsednika odvetniške zbornice g. drja. Majarona. Nadalje je sam poročal o društvenem delovanju v pretekli dobi in navajal bistveno:

Odbor je povabil vse slovenske odvetnike, notarje in kandidate k pristopu v Zvezo po zmislu sklepa zadnjega občnega zbora. — Vsled predloga gospoda drja. Kušarja na tem zboru, naj organizacija slovenskih odvetnikov zaprične akcijo, da se na prizivnem sodišču v Gradcu pribori slovenskemu jeziku ista pravica, kot mu gre, je odbor storil vse; žal, da ta široko zasnovana akcija ni imela uspeha. Zveza je poslala najprej spomenico na justično ministrstvo, da se naj v slovenskih pravnih na graškem prizivnem sodišču vrši razprava in izda razsodba v slovenskem jeziku, a odgovora na to spomenico ni bilo. Avgusta meseca je poslal odbor okrožnico na vse kolege, naj od 1. okt. naprej v enakih slučajih v Gradcu zahtevajo vsi slovensko razpravljanje. Prva sta to zahtevala že septembra dr. Kušar in dr. Švigelj, potem pa so to zahtevo ponovili dr. Tavčar, dr. Novak, dr. Ravnihar in dr. Pipuš, a vsi z negativnim uspehom, ker je graško nad sodišče tozadevne predloge dosledno odbijalo, češ da je bila doslej navada, da se je razpravljalo in razsojalo v nem-

ščini. Zoper ta sklep so se podali revizijski rekurzi na najvišje sodišče, ki je pa potrdilo prakso graškega nadsodišča kakor zakonito, dokler v tem pogledu justična uprava ne izda posebnih predpisov. Zveza je bila obenem vložila pritožbo na justično ministrstvo, a ni dobila odgovora, ker ga na take pritožbe sploh ni pričakovati. Poročevalcu se je nedavno reklo v ministrstvu, da mora Zveza čakati odgovora, dokler ne bo rešeno jezikovno vprašanje s posebnim zakonom. Tudi mu je justični minister dejal, da uživa slovenščina ravnopravnost pri tržaškem nadsodišču »vi, clam, praecario«. (Čujte! Čujte!) Vzlic temu pa vprašanje radi prizivnega razpravnega jezika v Gradcu ne sme zginiti z dnevnega reda. To akcijo je podpirala odvetniška zbornica kranjska in vsi slovenski poslanci. — Drugo važno akcijo je pričela Zveza na Koroškem. Tam se je pri deželnem sodišču celovškem zgodilo, da je na slovensko tožbo bilo izdano vabilo k I. naroku v nemščini. Vložila se je vsled tega pritožba na višje deželno sodišče v Gradcu, ki jo je pa odbilo. Tudi opozoritev na celovski senat, da se dela krivica s takim izdajanjem vabil, je ostala brezuspešna. Zveza je dež. sodišču ostro očitala, da je vedoma in hotoma napačno informiralo višje dež. sodišče v Gradcu o dosedanji rabi slovenščine pri celovškem sodišču, toda dež. sodišče na to ni reagiralo. O vsem tem leži pritožba Zveze pri just. ministrstvu, ki pa ničesar ne reši. — Odbor je tudi pospeševal pritožbe štajerskih kolegov glede zapostavljanja slovenskega jezika v Celju in Mariboru. Zveza se je zavzela nadalje za Ciril-Metodovo tiskarno v Mariboru glede slovenskega napisa ter podpirala slovenske lavantinske duhovnike, ki so zahtevali slovenskih golic. — Dalje je Zveza započela akcijo, ki je še v teku in ki se tiče kršenja slovenščine pri okrajnih sodiščih na Kranjskem. Vložila se je pritožba na sodni predsedstvi v Ljubljani in Novem meštu. Pritožbi ležita pri višjem sodišču v Gradcu. Tudi se je poslala v tem oziru spomenica na justično ministrstvo.

Govornik konstatira z obžalovanjem, da odbor pri kolegih ni našel vedno vsega odmeva. Ako bi ji vsi tovariši sporočali vse krivične slučaje, bilo bi njeno delovanje intenzivnejše in če bi vsi slovenski odvetniki in notarji bili v njej združeni, tudi uspešnejše. Zveza je storila, kar je mogla, osobito če se pomisli, da vse delo je slonelo le na eni pisarni. Zveza bo morala misliti

tudi na stanovska vprašanja, na samopomoč odvetnikov v slučajih onemoglosti itd. (Živahno odobravanje.)

V razpravi o tem poročilu se je prvi oglasil g. dr. Kušar, ki je opozarjal, kako se zadnji čas skuša celo na Kranjskem omejiti slovenske uradovanje in kako se celo z discipliniranjem preti sodnikom, ki zastopajo dosedanje rabo slovenskega jezika in ravnopravnost. Opozarja nadalje na nemške vložne zaznamke, na nemške poverilne registre, četudi se stvari tičejo slov. vlog in slov. strank. Priporoča odboru, naj čuje tudi v tem pogledu.

G. dr. Majaron izreka odboru priznanje za njegovo delovanje, vendar pa v delovanju cele Zveze pogreša sistematičnosti in potrebne kontinuitete. Ne zadoščajo Zvezine pritožbe v posamnih slučajih. Naša javnost se premalo briga za naša jezikovna vprašanja. Tuintam se kak kričeč slučaj v tisku registrira, toda ne razpravlja se o njem, konsekvenc se iz njih za javnost ne izvaja. To bi morala povzročiti in poskrbeti Zveza. Druga njena naloga bi bila, da naše parlamentarno zastopstvo informuje temeljito in konstantno o naših jezikovnih bojih ter je tako stori odgovorno za svoje postopanje v tem pogledu. To obojno delovanje pa zahteva posebne centralne pisarne pod vodstvom Zvezinega odbora. Taka centralna pisarna je bila v našem programu, naj se torej njena ustanovitev proučuje.

G. dr. Triller odgovarja, da je upravičena pritožba, če v javnosti ne odseva vse delovanje Zveze, a tega je krivo mnenje, ki se tudi zastopa, da namreč ni obešati cele akcije na veliki zvon. Ustanovitev centralne pisarne se mu zdi težko izvedljiva. Od informacij za naše parlamentarno zastopstvo pa ne pričakuje zaželenih uspehov, dokler bo razdvojeno, dokler eden klub podira, kar drugi gradi.

G. dr. Majaron pripominja, da ne misli na to, naj bi se delovanje odbora na taktično stran objavljalo. Pač pa naj se objavlja in kritično pretresa vse jezikovne krivice, da se jih zamore zavedati ves narod in da o njih zvedo tudi poklicani faktorji. Takšno agitatorno delo osobito po velikih časopisih, ki sečitajo tudi na kompetentnih mestih, mogla bi dosledno opravljati le nasvetovana pisarna, ki bi tako tudi razbremenila odbor. Poslanci sami tožijo, da ne dobe tozadevnih informacij, in pre-skrbeti se jih temeljito ne da, ako ni ves material na enem mestu zbran.

G. dr. Brejc toplo podpira ustanovitev nasvetovane pisarne, ki bodi nekak avtomat, v katerega bo treba vreči vsak slučaj krivice. Na meji se potreba take pisarne najbolj občuti. Odvetnik, preobložen s pisarniškimi in raznimi javnimi posli, sam ne more zasledovati niti najbolj tipičnih slučajev. Ako se jih naznanja listom, morda prvega priobčijo, drugega že ne, češ, pred kratkim smo imeli podoben slučaj; ni več interesantno. V krogih naših parlamentarcev dandanes ne najdemo prave dispozicije za jezikovni boj. Treba ustvariti milje, razvnamati slovensko občinstvo za jezikovna vprašanja, po vzgledu nemških nasprotnikov, ki razblinijo vsako najmanjšo krivico, ki se jim dozdevno godi. Govornik priporoča, naj se že danes sklene ustanovitev nasvetovane centralne pisarne.

G. dr. Oblak, odvetniški kandidat v Celovcu, je zoper objavljane jezikovnih slučajev, ker je izkušnja pokazala, da se je na Koroškem s takim objavljanjem mnogo škodilo, tako da so danes razmere na Koroškem slabše, nego za časa drja. Krauta. Nadalje obžaluje, da ni nobenega državnega poslanca-odvetnika na današnjem zborovanju.

G. dr. Ravnihar se popolnoma pridružuje izvajanjem drja. Majarona, zlasti da je zainteresovati parlamentarno, ne samo slovensko, ampak vso slovansko delegacijo za naše težnje. Ravno včeraj mi je dejal slovenski sodnik: »če bi imeli zavest, da stoji za nami brezpogojno parlamentarna delegacija, 94 % slovenskih sodnikov prične jutri z notranjim slovenskim uradovanjem.« — Ko sem bil zadnjič na Dunaju, opozoril me je tudi češki tovariš dr. Lench na razsodbe vrhovnega sodišča, češ da smo Slovenci edini še, ki ne dobivamo teh razsodb v svojem jeziku. Še drug visok sodnik mi je dejal, da dosežemo to le s pomočjo parlamentarnega zastopstva, a te svoje v zakonu utemeljene pravice ne smemo zahtevati kot kako koncesijo, ampak odločno nastopiti je treba. Vse take in enake zadeve je predložiti slovenski parlamentarni delegaciji tako, da postane ona odgovorna za njih rešitev. Pred vsem pa je treba delegacijo obvestiti o vsakem slučaju, in iz vsake malenkosti je treba napraviti državno afero, točno informirati, kar ravno dosežemo s centralno pisarno.

G. dr. Majaron se čudi stališču in nazoru drja. Oblaka in sviri pred politiko, ki spravlja narod v mrtvilo. S pritaje-

vanjem naših krivic, to kaže dolgoletna izkušnja, nismo dosegli drugega, kakor to, da celo mladina ne kaže več pravega čuta za naša narodno-politična vprašanja. Krivo je tega tudi naše časopisje, ki tega čuta ne odgaja z razpravami o našem jezikovnem boju. Tako je n. pr. skoraj docela prezrlo sklep celovškega okr. sodišča septembra meseca lanskega leta, da slovenska odvetnika ne smeta slovenski govoriti. (Govornik navaja slučaj, ki je priobčen v tej številki »Slov. Pravnika«). Utemeljevanje tega sklepa je naravnost neču eno in bi v kakem drugem narodu povzročilo vihar ogorčenja in vse mogoče posledice. Pri nas pa se je molčalo! Najlepše pa je, da malo tednov potem je državno sodišče proglasilo slovenščino za koroški deželno navadni jezik in izreklo, da mora deželni odbor, čeprav mu je nemščina poslovni jezik, sprejemati slovenske vloge. Kako hvaležna paralela med sklepom okr. sodišča v Celovcu, pa med odločbo državnega sodišča — toda slovenska javnost se tega ni absolutno nič okoristila. Hodimo se učiti k Čehom. Proti vsakemu najmanjšemu napadu na češko ravnopravnost se oglašijo vsi časopisi od prvega do zadnjega, prirejajo se konference, javni protesti itd. To vidimo vzlasti zadnji čas. Še veliko bolj pa je pri naših slabih in zaostalih razmerah treba apelirati na javnost in navduševati narod k odločnem odporu proti jezikovnim krivicam. (Glasno pritrjevanje in ploskanje.)

G. dr. Oblak odgovarja, da ga predgovornik najbrže ni prav razumel. On tudi ni proti objavljanju posameznih slučajev, a to ne zadošča, nego treba je take slučaje prijaviti tudi našim parlamentarnim zastopnikom. Sicer pa pokaže prihodnost, kdo ima zastran objavljanja bolj prav.

G. predsednik dr. Triller se po tej razpravi tudi izreka za ustanovitev centralne pisarne, ki bodi nekak »mene tekel« našim parlamentarcem, — in sprejme se predlog, ki ga je bil g. dr. Majaron formuliral tako-le:

»Odboru se naroča, da Zveza dobi čim prej centralno pisarno, ki bo pod vodstvom odbora skrbela zlasti tudi za objavljanje in kritiko jezikovnih krivic ter za informacije parlamentarnim zastopnikom.«

G. notar Plantan poda še kakor bivši državni poslanec naslednjo informacijo: Ko je lani januarja meseca šlo v poslanski

zbornici za to, da se umaknejo nujni predlogi, ki so bili na potu razpravi in sklepanju o volilni reformi, so takratni drž. poslanci dr. Ferjančič, dr. Tavčar in Plantan dovolili v to le pod pogojem, ako vlada zagotovo poskrbi, da bode začelo vrhovno sodišče po §-u 27. svojega statuta izdajati tudi slovenske odločbe in da se bo pri nadsodišču v Gradcu kakor prizivnem sodišču v slovenskih pravih slovensko razpravljalo. Ministrski predsednik baron Beck je oboje obljubil in zagotovil. Poslanci so torej umaknili svoje nujne predloge, toda vlada še do danes ni izpolnila svoje obveze, in ko je bil ministrski predsednik kasneje radi tega vprašan, izgovarjal se je »z izpremenjenimi razmerami«. (Klici ogorčenja.)

II

Nato je podal blagajniško poročilo g. dr. Koka lj. Zveza ima 71 članov in sicer 55 odvetnikov, 12 odvetniških kandidatov, 3 notarje in 1 odbornika. Dohodkov v upravni dobi 1906/07 je bilo 1685 K, stroškov pa le 124 K 6 h, ker je predsednikova pisarna vse drugo brezplačno opravljala. Vsa imovina znaša 2773 K 72 h ter je plodonosno naložena.

To poročilo se je odobrilo in odboru izrekel absolutorij z zahvalo.

(Konec prih.)

Književna poročila.

Zbirka avstrijskih zakonov v slovenskem jeziku. V. zvezek. Zakoni o javnih knjigah. Prvi del (A): Predpisi o zemljiških knjigah. Drugi del (B): Železniške in rudniške knjige ter razni predpisi o javnih knjigah. Uredil dr. Edvard Volčič, c. kr. dež. sod. svetnik v Rudolfovem. — V Ljubljani 1908. — Izdalo in založilo društvo »Pravnik«. Tiskala »Zadružna tiskarna« v Krškem.

Izšel je ravnokar ta zvezek društvene zbirke v lični obliki z bogato vsebino predpisov o raznih javnih knjigah. Oceno te priredbe moramo odložiti za prihodnji list.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15 aprila 1908.

— (Umrli) je g. Roman Trstenjak, sodni pristav v Št. Lenartu v Slov. Goricah dne 3. t. m. nagloma, komaj 32 let star. Bil je darovit, vester in značajan mož. Zadnji čas je začel sodelovati pri »Slov. Pravniku«

in malo dni pred svojo, pač mnogo prezgodnjo smrtjo je doposlal pravni slučaj, ki je priobčen v tej številki. Bodi mu lahka zemlja domača!

(Shod avstrijskih odvetnikov) se bo vršil letos na Dunaju. Sklicuje ga stalna delegacija za čas od 11. do 14. oktobra. Baval se bo tako s pravnimi, kakor stanovskimi vprašanji, zlasti z reformo državljan-skega zakonika, kazenske preiskave, konkurznega reda in s preuredbami, ki so se pokazale potrebne po desetletni porabi civilnopravnega in izvršil-nega reda. Nadalje bo, vsaj za sedaj na dnevnem redu vprašanje o orga-nizaciji vrhovnega sodišča, o javni agenturi in o odvetniški tarifi. Nadaljnje nasvete sprejema do 30. t. m. tajnik delegacije gospod odvetnik dr. Alois Ružička na Dunaju.

— (Pravniška predavanja). Na povabilo ljudsko-izobraževalnega društva »Akademija« sta bili prošli mesec v Ljubljani dve vseučiliški predavanji pravniške vsebine. Dne 15. pr. m. je predaval g. dr. J. Šilović, vseučiliški profesor iz Zagreba in znani kriminalist, o predmetu »uvjetna osuda i uvjetni dopust«. Dne 29. pr. m. je pa predaval g. dr. Ernst Miler, vseučiliški profesor iz Zagreba o »opravdanosti socijologije«, o *raison d'être* socijologije. Oba gospoda predavatelja, ki sta za svoji vrlo zanimivi predavanji aktualne vsebine žela burno pohvalo mnogoštevilnega občinstva, zlasti pa pravnikov, sta bila tako prijazna ter prepustila svoji predavanji »Slov. Pravniku« za objavo. — Po predavanju g. drja. Šilovića so se člani »Akademije« in »Pravnika« zbrali v »Narodnem domu« na pri-jateljskem sestanku. Na tem so govorili dvorni svetnik g. dr. Andrej Ferjančič imenom društva »Pravnik« (predsednik je bil moral odpotovati), g. dr. Janko Polec, ki nam je oslikal znastvenika prof. Šilovića, potem dr. Krisper, dež. sod. svetnik Ivan Kavčnik in dr. Ravnihar — opetovano pa naš mili in učeni gost, ki se je udeležil sestanka z ljubez-njivo svojo gospo soprogo. Drugi dan si je g. prof. Šilović ogledal našo justično palačo, zlasti ječe in zapore. Odličnega gosta je vodil osebno gosp. predsednik dež. sodišča A. Levičnik.

— Gosp. dr. Stanko Lapajne) je otvoril svojo odvetniško pisarno na Dunaju (I. Bräunerstrasse 10), prevzemši obenem pisarno pok. dvornega in sodnega odvetnika g. drja. pl. Koziča

— (Justični proračun) se je razpravljal v proračunskem odseku poslanske zbornice koncem prošlega in začetkom tega meseca. Oglašali so se v razpravi tudi slovenski člani odseka ter kritikovali jezikovno prakso na Slovenskem in način imenovanja sodnih uradnikov v naših pokrajinah. Podrobno poročilo moramo odložiti radi pretesnega prostora za prihodnjo številko.

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26.

Dr. Ed. Volčič, v Novem mestu (Kranjsko)

je uredil ter dobivajo se pri njem in pri vseh knjigotržcih
naslednje pravne knjige:

1. **Civilnopravdni zakoni** (IV. zv. Pravnikove zbirke) z obširnimi slovenskim in hrvaškim stvarnim kazalom, obsegajoči XVII. in 909 str. 1906. V platno vez. knjiga K 8.—
2. **Odvetniška tarifa**, določila o rabi hrvaškega in slovenskega jezika pred sodišči; sodne pristojbine, s stvarnim kazalom (20 tabel). 1906. Broširano . „ 1:80
3. **Zakoni o javnih knjigah, zemljiških itd.** (V. zv. Pravnikove zbirke) z vsemi predpisi, ki so z njimi v zvezi, s stvarnim kazalom v hrvaškem in slovenskem jeziku, z vzorci knjižnih prošelj in vpisov. 1908. Knjiga v 2 delih, skup 618 str. Mehko vez. „ 5:60
popolno v platno vezana „ 6:—
4. **Vzgleđi predlogov, sklepov in vpisov** za zemljiško knjigo; dotična kolkovina in vpisnina. Ponatisk iz knjige, navedene pod točko 3. Broš. . „ 1:—
5. **Kolkovina in vpisnina** pri zemljiški knjigi. Tabela na močnem papirju, obesek za na steno . . . „ —:60

Dalje od „Poljudne pravne knjižnice“, ki jo izdaja društvo „Pravnik“:

- Zvezek I. **Zakon o dovoljevanju poti za silo**, s pojasnili in vzorcem prošnje. 1907. Mehko vez. . . K —:40
- Zvezek II. in III. **Pristojbinske olajšave ob konverziji terjatev**. 1908. Knjiga potrebna posebno posojilnicam in denarnim zavodom sploh. Meh. v. „ —:80
- Zvezek VI.—X. **Predpisi o razdelbi in uredbi ter o zložbi zemljišč**. 1908. Mehko vezano . . . „ 2:—
- Pripravlja se: Zvezek XI. in XII. **Predpisi o poljski okvari**. 1908. Mehko vezano „ —:80

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako, da se k navedenim cenam priračunijo le resnični poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 vin. poštnine v gotovini ali poštnih znamkah.

Društvo „Pravnik“ je izdalo tudi še:

Kazenski zakon (I. zvezek zbirke), uredil dr. Jakob Kavčič. Cena vezani knjigi 6 K.

Kazenskopravdni red (II. zv. zbirke). Uredil dr. Jak. Kavčič. Cena vez. knjigi 5 K 60 h.

Izvršilni red (III. zv. zbirke). Uredil Iv. Kavčnik. Cena vez. knjigi 7 K.

Te tri knjige se dobivajo pri L. Schwentnerju v Ljubljani.